

אתגר הנשירה בקרב תלמידים בחינוך הבדואי בנגב

רות ברוך-קוברסקי, ענת גלעד, לילך זוהר, וצ'סלב קונסטנטינוב,
ברכי בן סימון, עירית אייזיק, לייה מורן-גלעד

רקע למחקר

- נשירה מבית הספר היא תופעה מורכבת, המושפעת ממאפייני בית הספר, מגורמים אישיים ומשפחתיים של התלמיד ומגורמים קהילתיים.
- לתופעת הנשירה באוכלוסייה הבדואית בנגב ישנם מאפיינים ייחודיים.
- בשנת 2019 התלמידים הבדואים בנגב היוו 4.8% מכלל שנתון הגיל, אך 12% מכלל התלמידים הנושרים בשנתון.
- נשירה גלויה מבית הספר היא שיאו של תהליך התנתקות שלרוב קדמה לו נשירה סמויה.

מטרות המחקר

לתת המלצות יישומיות
וכיווני פעולה

ללמוד על הצרכים, החסמים
והאתגרים

לקבל מידע על מאפייני
תופעת הנשירה והיקפה
באוכלוסייה
הבדואית בנגב

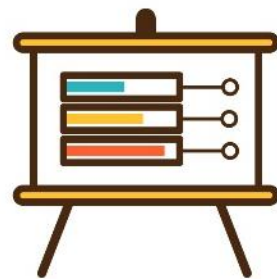
שיטה

איסוף המידע

איסוף הנתונים נערך בין החודשים דצמבר 2019-דצמבר 2020, והוא כלל:

- **סקירת ספרות**
- **ניתוח מידע מנהלי** מקובצי מחקר מהחדר הווירטואלי של משרד החינוך
- **איסוף מידע איכותני** (53 ראיונות עם בעלי תפקידים, יועצות חינוכיות ותלמידים שנשרו)
- **ניתוח מסמכים** על כ-50 תוכניות למניעת נשירה

ממצאים

חישוב מדדי הנשירה הגלויה במחקר:

שיעור התלמידים שאינם רשומים בחינוך מתוך שנתון הגיל

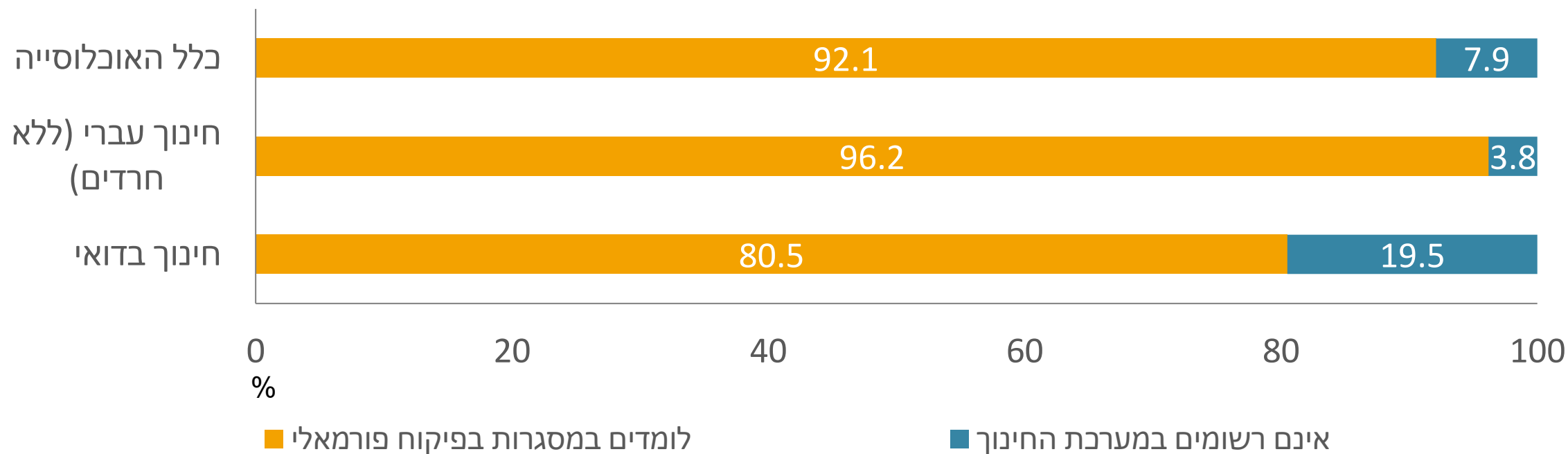
תלמידים הרשומים בקובצי
משרד החינוך כלומדים בכיתה ו'

2013

היקף הנשירה לפי מעמד סופי של תלמידי שנתון 2019

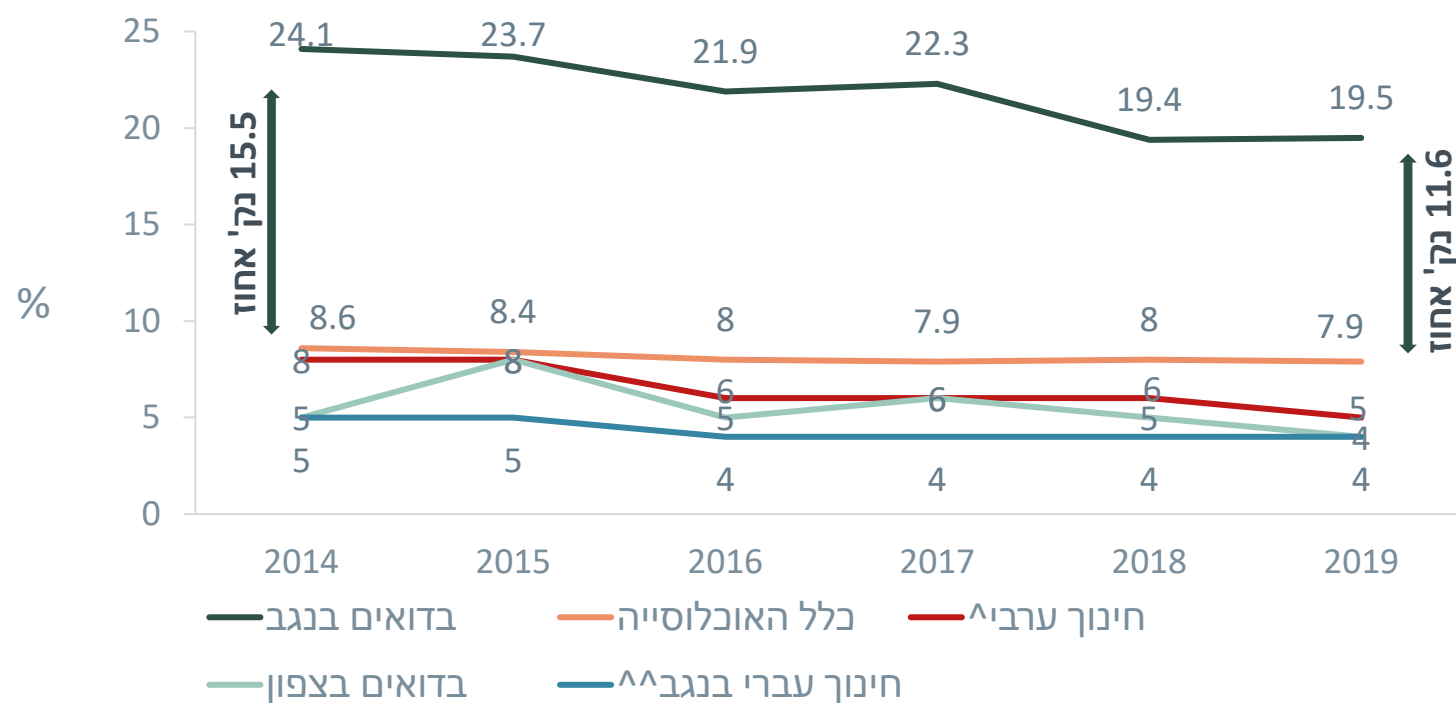
הסיכוי של תלמיד בדואי לנשור גבוה פי 1.54 מן הסיכוי של תלמיד בחינוך העברי

היקף הנשירה לאורך שנים ובין קבוצות

שינוי לאורך זמן בשיעור בני הנוער שאינם רשומים במערכת החינוך, לפי שנתוני גיל

ככל שעלתה רמת
ההשכלה של המורים
כן נצפתה ירידה
בשיעור הנושרים
באוכלוסייה הבדואית

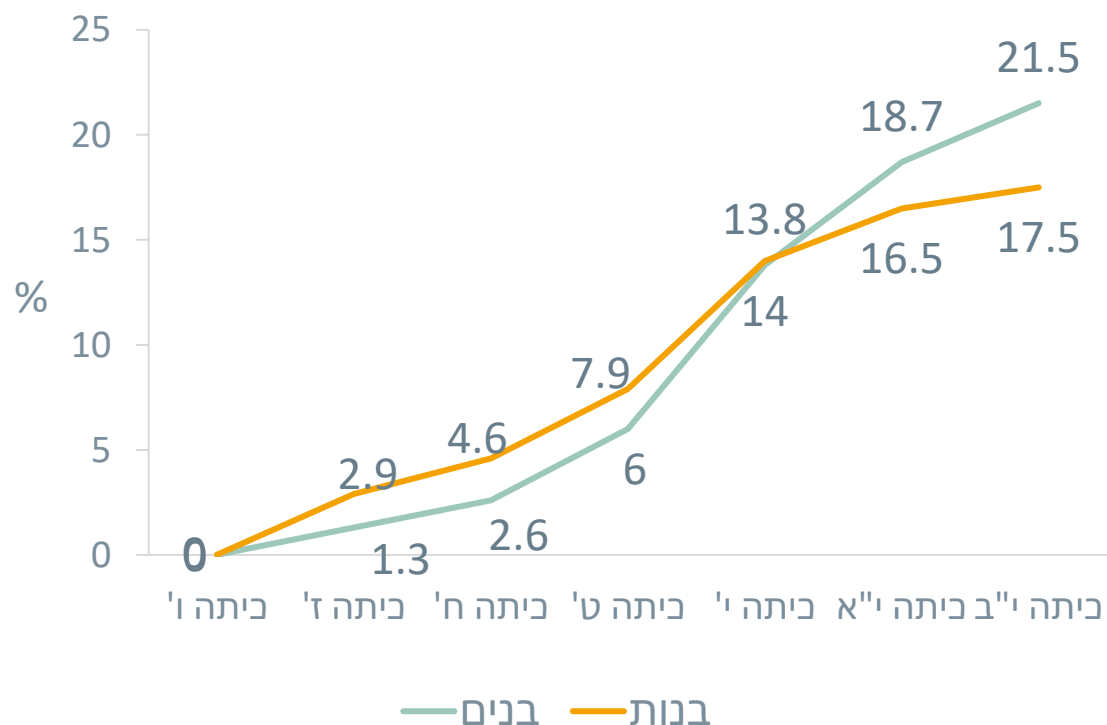
[^] חינוך ערבי: לא כולל בדואים בנגב וערביי מזרח ירושלים

^{^^} חינוך עברי בנגב: לא כולל חרדים

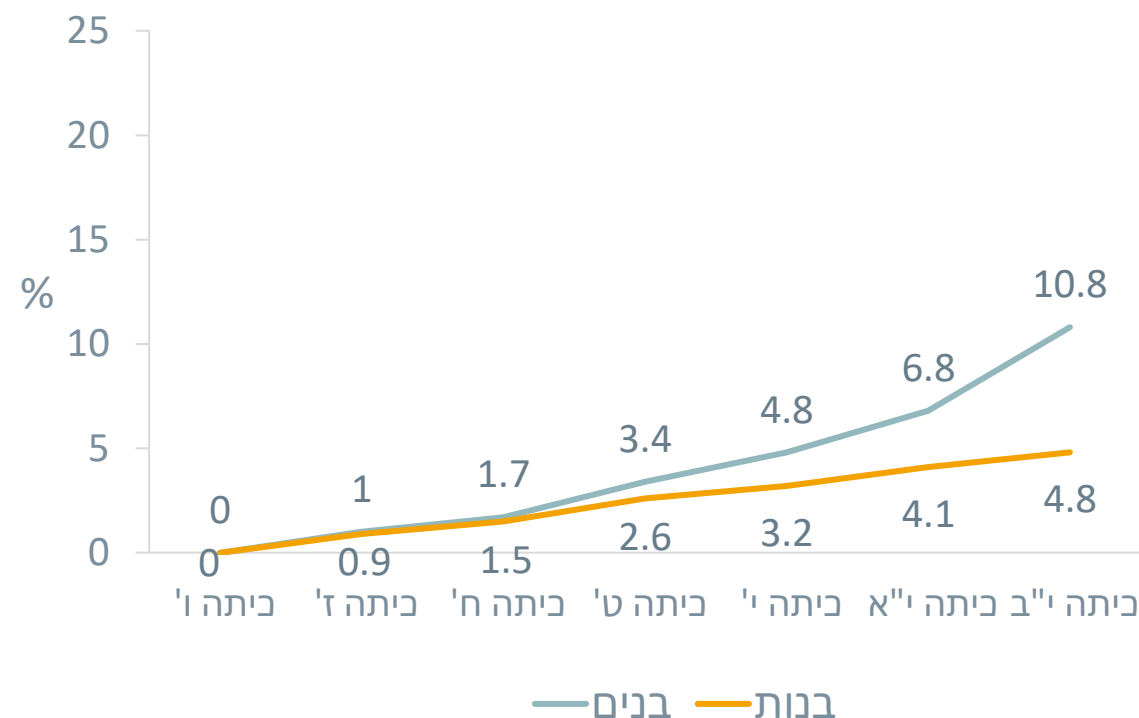
נשירה של בנים ובנות בין השנים 2013-2019, עבור שנתון גיל 2019

שיעור בני הנוער שאינם
רשומים במערכת החינוך:
האוכלוסייה הבדואית

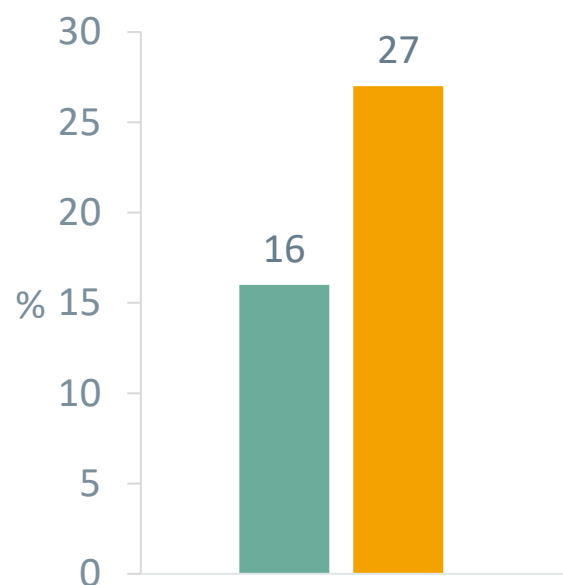
שיעור בני הנוער שאינם
רשומים במערכת החינוך:
כלל האוכלוסייה

נשירה של תלמידים המתגוררים ביישוב מוכר ובישוב שאינו מוכר, עבור שנתון גיל 2019

שיעור בני הנוער בחינוך הבדואי בנגב שאינם
רשומים במערכת החינוך:

כלל התלמידים**

■ יישוב מוכר ■ יישוב שאינו מוכר

הסיכוי של תלמיד
מיישוב לא מוכר לנשור
גבוה פי 1.71 מן
הסיכוי של תלמיד
ביישוב מוכר

המלצות וכיווני פעולה

קווים מנחים לבניית מערך כולל

תכלול ותיאום: חיבורים, שיתופי פעולה ושותפויות

בית ספר

- זיהוי מאפייני בית הספר והתפיסות המובילות את הטיפול בנשירה
- בניית מערך תומך מותאם לצרכים
- חיזוק מיומנויות המנהלים והצוות החינוכי

רשות

- ריכוז הידע ותיאום בין בעלי תפקיד שונים ברשות העוסקים בתלמידים נושרים
- הובלת תהליכים יישוביים לטיפול בנשירה ולמניעתה

מטה

- תיאום שיתופי פעולה בין רשויות ולמידה הדדית
- הובלה משותפת של מדיניות עם אנשי מפתח מן הקהילה

תפירה עילית: התאמה מדויקת של מענים לצרכים

תלמיד

- זיהוי הגורמים הדוחפים נשירה
- זיהוי כוחות
- בניית תוכנית מותאמת לתלמיד

משפחה

- חיזוק המודעות לחשיבות 12 שנות לימוד
- העצמת הורות תומכת; חיזוק האחריות ההורית
- שיתוף בתהליכי שינוי קהילתיים ומעורבות בבית הספר

בית ספר

- זיהוי מאפייני בית הספר
- בניית מערך תומך מותאם לצרכים
- חיזוק מיומנויות המנהלים והצוות החינוכי

רשות

- זיהוי כוחות, בעלי תפקידים ומענים המתאימים לצורכי הקהילה ולקידום הנושא

מטה

- התאמת ההכשרות הארציות לעבודה עם תלמידים בסיכון לחינוך הבדואי
- מיסוד ההכשרות
- חיזוק ההכלה
- ליווי צוותי החינוך

רצף מענים: לאורך השנים ולרוחב תחומי החיים

תמיכה במעברים

- חיזוק רגשי ולימודי לקראת מעברים בין שלבי חינוך ולאחריהם
- הכנה ייעודית לקראת יציאה מן היישוב

מענה מקיף וכוללני

- התלמיד, משפחתו והקהילה, ושילוב של סיוע לימודי, רגשי וחברתי

מענה מוקדם

- בגן ובבית הספר היסודי, השם דגש על מניעה

תודה על ההקשבה

ruthba@jdc.org

anatgi@jdc.org

lilachzo@jdc.org